

120 jaar Eemnesser feesten

DEEL 2: VAN ORANJE-COMITÉ NAAR

STICHTING FEESTCOMITÉ EEMNES (1945-2013)

JAAP GROENEVELD

Het eerste deel eindigden we met het afblazen van het Koninginnefeest op 31 augustus 1939 wegens de gespannen toestand in Europa en de daarmee samenhangende mobilisatie. Vijf donkere jaren zouden volgen, waarin door de bezetter elke uiting van Oranjegezindheid verboden werd. Na de bevrijding wordt de draad weer opgepakt.

Voor dit deel ben ik dank verschuldigd aan de welwillende medewerking van oud-leden van het Feestcomité, in het bijzonder Jan de Lange, Aart de Ruijgt, Bert Snel en Kees van Ijken, die me hebben bijgepraat, evenals Frans van Valkengoed, die onderhand ook bij de inventaris hoort.

De tabel aan het eind van dit artikel geeft een overzicht van alle naoorlogse feesten.

1945-1950 WEER APARTE VIERING KONINGINNEDAG EN VOLKSFEEST

Er zal bij de bevrijding uiteraard spontaan feest zijn gevierd, maar dat valt hier buiten. Tijdens de eerste naoorlogse vergadering van B&W van Eemnes op 13 augustus 1945 komt een Bevrijdingsfeest aan de orde. Men krijgt uit het summiere verslag de indruk dat er misschien een voorstel was om op Koninginnedag 31 augustus of anders in september een feest te vieren. De beide wethouders stellen echter voor om uit te stellen tot 5 mei 1946, want: 'Voor de kinderen is geen enkele tractatie te verstrekken, noch zijn prijzen aan te schaffen en zonder dit alles kunnen toch moeilijk volksspelen worden georganiseerd.'

Op zaterdag 4 mei 1946 zou dan de eerste herdenking van Bevrijdingsdag gevierd zijn met een optocht. Bijgaande foto getuigt van het eerste naoorlogse "Oranjefeest". Een groepje reed op een wagen die uitbeelde: "Dat mag niet / zo hoort het, O zo!". Er waren drie stellen en nog een eenling. Eén stel was verkleed

De wagen met de voorstelling "Dat mag niet! / Zo hoort het, ozo!" op het eerste Bevrijdingsfeest op 4 mei 1946 (coll. mevr. W. Rigter-van Eijden).

Staannd v.l.n.r.: Tony Vos, Hannes van Eijden als Duitse soldaat, Gerrit Eek (in overall, als ondergronds strijder?), Sien van Eijden en Jaap van Wegen als boerenechtpaar in streekdracht. Zittend v.l.n.r.: Mien van Eijden en een onbekende als geallieerd soldaat.

als Duits soldaat met een 'moffenmeid' – "Dat mag niet!" – een ander stel met een geallieerd soldaat kon erbij door, maar het derde paar stelde een keurig boerenpaar in streekdracht voor – "Zo hoort het, O zo!".

Het Oranje-Comité organiseerde samen met de Fokvereniging Eemnes in 1946 op de eerste vrijdag in september (6e) een Fokveedag met Volksfeest. Het was de eerste fokveedag na de bevrijding. De veetentoonstelling en de veekeuring vonden plaats achter de boerderij van Makker (Wakkerendijk 42), terwijl het Volksfeest werd gehouden op het marktveld bij de haven. 's Middags was er schoonrijden met éénspannen, ringsteken en boegsprietlopen.

's Avonds was het spektakelstuk 'keuvangen' (biggenvangen), apart voor dames en voor heren. Over tonnetje steken stond niets vermeld in het programma van 1946.

Landelijk is Koninginnedag in 1946 wel gevierd, maar in hoeverre dat in Eemnes is gebeurd, is niet duidelijk geworden, want de *Laarder Courant* verscheen pas weer in november van dat jaar en aangeboorde herinneringen en bronnen geven er geen uitsluitsel over. Het Oranje-Comité kreeg achteraf f 150 subsidie voor de verschillende feesten in 1946. Frans van Valkengoed kon ook niet helpen, maar hij wist wel dat vanaf 1947 verscheidene jaren bij zijn ouders op de driest achter Stadwijk (Wakkerendijk 52) op Koninginnedag kinderspelen waren voor alle schoolkinderen.

Het plan was om het in 1947 weer zo te doen als in 1946, maar met ruiterdemonstraties. In verband met 'de wens van H.M. de Koningin' werd echter besloten om het volksfeest niet te laten doorgaan en op maandag 1 september een kinderfeest te organiseren. De inhuldiging van koningin Juliana op 6 september 1948 werd

Vier gebroeders Van 't Klooster in de allegorische optocht van 31 augustus 1951 voor Wakkerendijk 52 (coll. Bert van 't Klooster). Van links naar rechts: Henk als politieman, Jan als boer, Daan als middenstander en Bert als burgemeester.

aangegepen om een Volksfeest te vieren. Daarbij was er een allegorische optocht bestaande uit acht praalwagens en 33 versierde sjezen en verder versierde fietsen en ruiters te paard. Vanaf 1949 werd op 30 april Koninginnedag gevierd. In Eemnes bleef toch de voorkeur bestaan om de 'volksfeesten' niet op Koninginnedag te vieren, maar in de eerste week van september, ondanks de vooroorlogse pogingen van burgemeester Van Ogtrop tot combinatie. Uiteindelijk waren alleen in 1936 en 1938 de Volksfeesten en Koninginnedag gecombineerd, terwijl in 1939 alles was afgeblazen (zie deel 1).

De reden voor de voorkeur voor Volksfeesten in september was dat Eemnes als kleine gemeenschap niet op kon tegen de grotere Koninginnefeesten in omliggende gemeenten. Het defilé te Soestdijk, dat sinds 1949 veel publiek trok, was natuurlijk ook vlakbij.

De volksspelen voor de oudere jeugd werden meestal op het marktveld bij de haven gehouden tot uiterlijk 1959, toen het gebied veranderd werd in een plantsoen. Volgens Bert Snel zou daar de opstelling van het tonnetje steken zo zijn geplaatst, dat de kar misschien eens in de haven plompte voor de ultieme onderdompeling.

1951-1965 KONINGINNEDAGEN, BEVRIJDINGSFEESTEN EN ZOMERFEESTEN

Uit een publicatie van A. Johanna Maris werd abusievelijk begrepen, dat Eemnes-Buiten in 1351 stadsrechten zou hebben gekregen.¹ Jan van Arkel verleende echter pas in 1352 de stadsrechten. Deze vondst was niettemin een goede aanleiding om van 30 augustus tot en met 1 september 1951, na de wederopbouw, uitbundig feest te vieren. De bewoners werd gevraagd de huizen feestelijk te versieren. In de dorpskern werd feestverlichting aangelegd en ook het schip van Van Ijken werd feestelijk verlicht. Jan de Lange verzorgde dat alles en hij werd daarom het Oranje-

De equipes van het gekostumeerd voetbal van 1951 (coll. Henk van Hees). Rechtsonder zit de scheidsrechter en lid van het Oranje-Comité, Siem Nagel, die de trombone hanteerde als fluit.

Comité binnengehaald. Hij zou er 33 jaar bij blijven en tot 2001 heeft hij vijftig jaar lang steeds het geluid verzorgd.

Enige herinneringen zijn bewaard gebleven in de feestkrant van 1979, waarin Siem Nagel, lid van het Oranje-Comité van 1946 tot 1959, wordt geïnterviewd door Gerard Wortel Pzn. Enkele hilarische voorvallen bij programmadelen van 1951 waarvoor Siem verantwoordelijk was, passeren daar vooral de revue. Het gekostumeerde voetbal – afgeraden door de collega-commissieleden wegens te verwachten geringe belangstelling – wordt een wedstrijd met 32 spelers in het veld. Siem heeft in plaats van een fluitje een trombone. Bij de fietswedstrijd melden zich een paar Hilversummers van rennersclub “De Adelaar” in vol tenue en met voor dat doel zeer geëigende tweewielers. Siem besluit dat zij mee mogen doen, maar zonder mededinging naar de prijzen, want ze zijn geen Eemnesser ingezetenen. Andere comitéleden zijn het hier niet mee eens en in allerijl wordt een speciale vergadering onder voorzitterschap van burgemeester Kolfschoten belegd om het probleem op te lossen. Die geeft hem gelijk, want Siem is verantwoordelijk voor dat onderdeel.

Als bijzondere feestelijkheid was er een allegorische optocht met veertien praalwa-

Bij de kinderoptocht van 14 september 1957 kreeg Ad de Bruijn (links) de derde prijs met het wapen van Eemnes en Joop van Hamersveld de zesde met reclame voor veilig verkeer (coll. mw. A. Majoor-van Hamersveld).

gens en 36 versierde sjezen. De kranten besteedden nogal aandacht aan het feest van 1951. Eén kopte: 'Eemnes was één grote verkeersopstopping tijdens de laatste jubileumavond met de volksspelen'. Mogelijkheden tot omleiding waren er nog niet.

Blijkens de programma's in "De Bel" was het Koninginnefeest tot en met 1965 nog een echt kinderfeest, dat inmiddels door het Oranje-Comité werd georganiseerd. 's Ochtends was er de aubade door de schoolkinderen en daarna waren er tot 12 uur de kinderspelen, zoals bal op lepel, blokjes rapen, bussenrace, was ophangen, zaklopen, slalom met fietsen, verschillend naar leeftijd en geslacht. Dat was het dan wel zowat, want 's middags was er niks en 's avonds werd het programma afgesloten met een lampionnenoptocht.

Andere feesten dan Koninginnedag

Met het grote feest van 1951 werd de vooroorlogse gewoonte om regelmatig feesten met optochten en volksspelen in september te houden, al of niet met een thema, voortgezet naast Koninginnedag op 30 april. Volgens het kasboek lijkt er in 1952 geen Koninginnefeest te zijn gevierd, wat niet goed voorstelbaar is. Misschien stond daarover nog iets in het andere verdwenen kasboek. In 1953 was er op Koninginnedag een poppenkast voor de kinderen. In 1954 organiseerde het Oranje-Comité op 1 februari schoonrijden en hardrijden op de Vaart, waarvoor de gemeente f200 subsidie gaf, wat ten koste leek te gaan van de latere subsidie voor Koninginnedag.

Bevrijdingsfeest werd er gevierd op 5 mei 1955, terwijl de subsidie van f400 voor de scholen rechtstreeks werd doorgesluisd naar het hoofd van de School met den Bijbel, de heer Kronenburg, overigens door tussenkomst van zijn vrouw. Daarna beheerde het Oranje-Comité zelf de uitgaven voor de traktaties. Feestverlichting was er ook weer, natuurlijk weer verzorgd door Jan de Lange.

Volgens het aanvankelijke plan om elke vijf jaar een Zomerfeest te vieren, was in 1956 het eerstvolgende op 30 en 31 augustus. In 1957 was de voltooide restauratie van de beide gemeentetorens en het 25-jarig bestaan van de waterleiding aanleiding voor een extra Feestweek van 11 t/m 14 september. In 1960 was er alweer een Zomerfeest op 2 en 3 september. Daarnaast werden er in 1960 en 1965 ook Bevrijdingsfeesten gevierd, waarbij in elk geval in 1965 een allegorische optocht werd gehouden.

Blijkbaar ging Fanfarekorps "Eemnes" in 1955 ter ziele. Ies Jongerden, zijn zonen Gert en Aart, Henk Perier sr. en Broer Kroeskamp hebben verscheidene jaren hun best gedaan om er wat van te maken, maar uit het interview met Siem Nagel zou moeten blijken dat niet iedereen het eens was over de muzikale prestaties. Sinds 1956 komen er korpsen van buiten: Concordia uit Baarn en de Boerenkapel uit Laren. Van de gemeente Laren wordt de verplaatsbare muziektent gehuurd. In 1957 speelt het korps van de gemeentepolitie uit Hilversum, naast wederom Concordia. Wat betreft de volksspelen zien we steeds ringsteken; pas in 1957 komt bij het zomerfeest tonnetje steken weer op het programma. Daarvoor was het boegsprietlo-

pen of touwtrekken over de vaart; ook leuk om te zien wie er allemaal nat gingen. Verder zien we in 1960 ringsteken op kruiwagens, hardlopen en wielrennen op toerfietsen. Een apart onderdeel was paardensport op een afzonderlijk terrein in 1960, waaraan dertien eenspannen en twaalf tweespannen deelnamen. Van heel andere aard was de wedstrijd met versierde etalages. A. Heek kreeg toen de eerste prijs voor zijn etalage.

1966-1975 ORANJE-JAREN EN HET ORANJE-COMITÉ VERLIEST HAAR KLEUR

In 1966 werd eerst op 10 maart het huwelijk van prinses Beatrix met prins Claus gevierd, wat het belangrijkste feest van het jaar was. Het huwelijk werd gevierd met film, goochelaar, poppentheater, "Caroussel Cabaret" in het Hervormd Centrum en dansen op muziek van de "The Clifters" in het R.K. Verenigingsgebouw. Een belangrijke gebeurtenis op Koninginnedag 1966 was de presentatie van het kersverse Tamboer- en pijperkorps "In Aethere Musica". Er was veel jeugd in Eemnes en van de tegenwoordige verleidingen was nog geen sprake. Behendigheidswedstrijden op de fiets en de bromfiets waren nieuwe elementen. Tonnetje steken was er niet bij deze keer, maar wel weer touwtrekken over de vaart. Na de lampionnenoptocht was er dansen op "The WE 4" in het Verenigingsgebouw. Een druk jaar was wederom 1967 door het huwelijk van prinses Margriet en de geboorte van prins Willem Alexander. Koninginnedag werd nu een feest voor iedereen, een volksfeest. De *Laarder Courant* "De Bel" heeft lovende woorden over het feest in de kleinste gemeente (in haar verspreidingsgebied). Het programma op Koninginnedag 1967 was weer groter en 1968 en 1969 gingen op dezelfde voet door. In 1973 was er op Koninginnedag een optocht met verklede kinderen en een ove-

De toen 17-jarige Annie van Hamersveld maakte van papier maché een replica van de Grote Kerk in de Kerkstraat voor de optocht van 14 september 1957 en won daarmee de eerste prijs (coll. mw A. Majoor-van Hamersveld). Helaas was de dag verregend. Jaap van Valkengoed rijdt de wagen en Henkie van Hamersveld zit naast hem.

Herinnering aan het Zweedse wittebrood (meisje links) en Gery Cozijnsen (rechts) verkleed als geallieerd soldaat op 5 mei 1965 (coll. Willy Oosterbroek).

rigens beperkt programma om op 5 september uit te pakken met het 25-jarig regeringsjubileum van koningin Juliana.

Feesttent de lucht in

In 1970 en 1975 waren er feestweken van 30 april tot en met 5 mei, waarbij allegorische optochten plaatsvonden. Op 5 september 1973 werd het 25-jarig regeringsjubileum van koningin Juliana gevierd en op zaterdag 24 augustus 1974 was er een zomerfeest, ook weer met een optocht.

De weergoden gooiden in 1970 danig roet in het eten. De feesttent was toen

opgebouwd op het voetbalveld aan de Hasselaarlaan, nog zo'n ouderwetse met tuinen aan de zijkant en een paal in het midden. Gelukkig vonden de feestelijkheden er nog niet plaats. Een plotseling opstekende storm deed het ergste vrezers en 'enkele gewichtige personen' probeerden het gevaarte in bedwang te houden door aan de paal in het midden te gaan hangen, aldus de *Feestkrant* van 2001.² Daaronder bevonden zich Jan de Lange, burgemeester De Bekker, die een kijkje was komen nemen, en andere leden van de organisatie. Ze moesten in allerijl vluchten om het vege lijf te redden. Er was geen houden meer aan. De tent was onherstelbaar. Goede raad was duur.

Enkele programmadelen, zoals een kindervoorstelling, werden verplaatst naar de maalterij aan de Molenweg. De legendarische symfonische rockband "Ekseption" zou op zaterdag 2 mei optreden. Er werd daarvoor uitgeweken naar Eemland. De manager van de band vond de ruimte te klein, zodat in allerijl nog een tent werd bijgebouwd. De opkomst viel helaas wat tegen, want in de buurgemeenten was ook feest, maar nu nog roepen 'oudere jongeren' bij het vernemen van deze hapening: 'Wow, was Ekseption toen hier?' Hier wordt ook wederom het improvisatietalent in Eemnes weer eens onderstreept.

De familie Hilhorst verzorgde in de optocht van 1965 de gaarkeuken. Jan Hilhorst gooit iets in de ton, terwijl zijn broer Richard achter het fornuis zit (coll. Jan Hilhorst).

Bij de optocht van 1970 deed zich een hilarisch voorval voor. De handige jongens van de Ejoka hadden een prachtige NASA-raket in elkaar geknutseld, waar de vlammen echt uit sloegen. Hen was verteld dat ze geen prijs hadden, waardoor ze zich ook niet verplicht voelden de wagen nog langer aan het publiek te tonen. Ze hebben de hele boel snel opgeruimd bij hun honk, "De Vleermuis" achter het klooster, en daar het projectiel in de fik gestoken. Terwijl de vlammen al het slopende werk zowat hadden gedaan, kwam een jurylid op z'n Solex aanrijden met de boodschap: 'Jongens, we hebben ons vergist, jullie hebben de tweede prijs! Sorry!'

De gemeente op afstand

Het Oranje-Comité bestond rond 1970 uit: Jan Schuurman, Rinus van Valkengoed jr (penningmeester), Kees Hensbergen, Jan de Lange, mevr. Van der Linden (secretaris) en qualitate qua gemeentesecretaris Jan Barendrecht (voorzitter), een

onderwijzer in verband met de aubades door de schoolkinderen en de twee wijkzusters. Van oudsher was de gemeentesecretaris de voorzitter, terwijl de burge-meester de ere-voorzitter was. De gemeente had zo de regie in het licht van de feestelijkheden ter ere van het koningshuis, als onafhankelijke partij boven de verschillende groepen in de samenleving. De vergaderingen van het Oranje-Comité, c.q. Feestcomité, werden daarom altijd op het gemeentehuis gehouden. Daar had het comité haar domicilie.

Hoewel er inmiddels meer werd gedaan op Koninginnedag, stelde het buiten de Feestweken tot 1973 naar huidige maatstaven ook nog niet erg veel voor. Het was nog vooral een feest voor de jeugd. Kees van Ijken vond destijds het Oranje-Comité nogal ingedut en stak zijn kritiek niet onder stoelen of banken. De oude garde vond dat hij dan maar in het comité moest komen om het beter te doen. Hij kon natuurlijk niet weigeren. In 1973 veranderde het Oranje-Comité haar naam in Feestcomité Eemnes, onder andere op aandrang van Kees van Ijken. Er werden door het comité niet alleen koningshuis gerelateerde feesten georganiseerd. Daarnaast speelden in die tijd oranje-kritische emoties vooral ook een rol bij de jonge garde. Men kan zich echter niet aan de indruk onttrekken dat Koninginne-dagen sindsdien meer en meer oranje zijn gaan kleuren.

Gemeentesecretaris Barendrecht zou op 11 april 1975 vertrekken en zijn opvolger Schilstra wilde zijn rol als voorzitter niet overnemen. Daarom werd in 1974 Aart de Ruijgt (gemeenteambtenaar financiën, die wel iets met feesten had) gevraagd om hem te vervangen. Hij wilde dat niet alleen doen, want hij zat al in de Carnavalsvereniging. Daarom werd ook zijn collega Rien van Ooijen namens de gemeente toegevoegd. Kees van Ijken werd toen voorzitter, wat hij tot 1995 zou blijven. De onderwijzers zagen het ook niet meer zo zitten dat de schoolkinderen deelnamen aan de aubade. De samenstelling van het comité veranderde daardoor. De wissel ging om naar een 'burgerinitiatief' met de gemeente op afstand. Een goede ingang bij de gemeente in de persoon van Aart de Ruijgt, die tot 1987 in het comité zou blijven, was niettemin heel wat waard.

Op zeker moment was het vergaderen op het gemeentehuis in de avonden niet meer mogelijk vanwege de beveiliging. Café "Schipper Welvaren" (Staal) werd daarna de locatie. Op 12 maart 1986 zou het Feestcomité Eemnes een Stichting worden. Ontwikkelingen in de samenleving ten aanzien van aansprakelijkheid en het kunnen optreden als rechtspersoon maakten dit nodig.

NASA-raket in de bevrijdingsoptocht van 1970 (coll. Toon Wortel Pz.). Vl.n.r.: Gerrit van den Brink (astronaut), Henk Raven, Toon Wortel Gz., Toon Wortel Pz., Wim van Hamersveld, Joop van Hamersveld, zittend Bart van der Kamp.

BLIK OP DE FINANCIËN

Vanaf 1951 is er enig inzicht in de financiën van het Oranje-Comité aan de hand van het oudste bewaard gebleven kasboek dat begint met het feest van 600 jaar Eemnes. De schoolkinderen kregen een speelgoedje (ƒ419,70). Er werden lepeltjes aangeschaft bij Zilverfabriek Baartwijk (ƒ309,25) om te verkopen en er was een luchtballonnenwedstrijd. Voor de praalwagens, sjezen en de mooiste rijpaarden waren er prijzen.

Het Oranje-Comité reed in een Jan Plezier rond, die was gehuurd voor ƒ37,50. De raadsaal werd bedacht met een cadeau. Uitgegeven werd in totaal ƒ2383,18,

Op 30 april 1968 verzorgden de schoolkinderen nog de aubade (foto T. Feijen, coll. Historische Kring Eemnes).

terwijl het nadelig saldo f65,48 was. Van een ouder kasboek resteerde nog een saldo van f85,73 over 1951, zodat er nog maar f14,25 in kas was. Deze werd beheerd door Rinus van Valkengoed sr. (overleden in 1960), de vader van Frans en Rinus jr.

Tot en met 1960 werden voor de grotere feesten collectes gehouden, zoals dat al in 1898 gebeurde. Het is interessant en soms aandoenlijk om eens de bedragen die er omgingen in het Oranje-Comité langs te lopen. De collectes leverden de volgende bedragen op: f952 (1951), f244 ('53), f508 ('56) en f882 ('60). Deze jaren kenmerkten zich vooral door jaarlijkse tekorten van ca. f50, die penningmeester Rinus van Valkengoed sr. voorschoot en met het volgende jaar weer verrekenende. Na zijn overlijden in 1960 zijn er blijkbaar nieuwe ideeën en een andere dynamiek ontstaan, want er was sindsdien doorgaans een paar honderd gulden sal-

do.

Het gemeentebestuur tastte ook in de beurs voor het organiseren van Koninginnefeesten, Bevrijdingsfeesten en overige dorpsfeesten. Van 1951 tot en met '61 was dit in principe f250 met een dip naar f200 in '53, '54 en '56. Bij een aantal gelegenheden was de subsidie hoger: in 1955 f400 (Bevrijdingsfeest) en in 1957 f950 (Toren- en Waterleidingfeest). Daarna drukten de inflatie en de welvaart hun stempel op de geldstroom. In 1962 en '63 werd de gewone subsidie f450, gevolgd door f800 in de periode 1965 t/m '69, m.u.v. '65 (f1300, Bevrijding), '66 (f1250, huwelijk Beatrix).

Het subsidieverzoek voor f800 in 1967 had veel voeten in de aarde. Er waren bezwaren in de raad; f600 zou genoeg zijn volgens een motie die het niet haalde. "De Bel" berichtte er uitvoerig over: 'Elders wordt het huwelijk van prinses Margriet niet gevierd' en 'de beschuit met muisjes voor de aanstaande geboorte van het kind van de kroonprinses zou gratis door fabrikanten worden verstrekt'. Burgemeester De Bekker, ook altijd nauw betrokken bij de activiteiten als ere-voorzitter, vocht voor de subsidie en dreigde dat het Oranje-Comité haar taak zou neerleggen.

In de periode 1970 t/m 1976 werd de subsidie jaarlijks in principe ca. f1100, met uitzonderingen in 1970 (f2000, Bevrijding), 1973 (f1300, 25 jaar Juliana), 1975 (ca. f1500, Bevrijding) en 1976 (f2000, Feestweek). In 1977 en '78 steeg de gewone subsidie naar f1500, maar er werden nog extra bedragen gegeven van respectievelijk f738 en f200. In 1979 werd het standaardbedrag f2000. De stijgende waardering van het gemeentebestuur voor de activiteiten van het Feestcomité speelde mede een rol bij de verhogingen.

De groei van Eemnes maakte de mogelijkheden voor volwaardige volksfeesten op Koninginnedag groter. Het Oranje-Comité wilde dat ook en bedacht een plan om meer geld ter beschikking te krijgen voor de organisatie. Sinds januari 1966 konden 'lid' worden à f3,- per gezinskaart, die het recht gaf op korting bij deelname aan activiteiten. Dit was een succes met direct ruim f1500 en dit werd daarna jaarlijks voortgezet tot omstreeks 1975.

FEESTWEEK 1976 EEN NIEUWE STAP

Het jaar 1976 was weer zo'n omslagpunt naar een nieuwe fase, hoewel er vanaf 1973 tot 1983 gesproken kan worden van een overgangsfase naar het Koninginnefeest dat we nu kennen. Vanuit een van de jongerenorganisaties was geconstateerd dat in 1976 Eemnes 625 jaar stadsrechten zou hebben; een goede reden voor een Feestweek.

Voor de organisatie van deze feestweek zouden de cafébazen geen belangstelling hebben gehad. In samenwerking met de jeugdorganisaties KPJ (Katholieke Plattelands Jongeren), Ejoka (Eemnesser Jonge Katholieken) en CJV (Christelijk Jeugd Verband) kon het Feestcomité echter een feesttent met bar bemannen. De KPJ, die al een drankvergunning had voor het Verenigingsgebouw, was hiervoor van fundamenteel belang. De tent werd geplaatst op het oude en inmiddels verlaten voetbalveld, voordat De Hilt daar werd gebouwd. Er waren grote financiële onzekerheden. Met hulp vanuit de samenleving kon een en ander gerealiseerd worden. Tijs Blom stelde hout beschikbaar voor het podium, Zonneveld & Verhoef leende een keetwagen om als kantoor in de tent te dienen. Op allerhande terreinen ging het regelen vooral langs informele lijnen en connecties. Daarbij waren de contacten van Aart de Ruijgt en Rien van Ooijen binnen het gemeentelijke apparaat ook een groot voordeel. Dat gold ook voor het binnenhalen van AVRO's Top Pop voor de vrijdagavond via connecties van Thijs Bakker bij de AVRO. In Eemnes waren immers ook veel omroepmedewerkers neergestreken.

Aart de Ruijgt herinnerde zich dat met al die jonge mensen in Eemnes de bar in eigen beheer een financieel doorslaand succes werd. Hij vertelde dat er zoveel geld binnenkwam dat het nauwelijks – eigenlijk niet – in de cassette van de bank paste. De cassette werd daarom met geweld gesloten. 's Maandags daarna werden de organisatoren naar de bank geroepen omdat hij niet te openen was. Het is uiteindelijk goed gekomen met de inhoud. De samenwerkende organisaties van Feestcomité, CJV, KPJ en Ejoka besloten uit zichzelf de f2000 subsidie van de gemeente te retourneren en de winst naar rato onder elkaar te verdelen.

Deze feestweek was niet alleen van deze vier organisaties, maar het hele gegroeide Eemnesser verenigingsleven en de middenstand deden mee. Het feest begon op

Het Feestcomité van 1976 (foto Ernst Nieuwenhuis, Eemnes), v.l.n.r.: Kees van IJken, Rinus van Valken-
goed, Klaas van Dam, Jan Roeland, Jan Schuurman, Jan de Lange, Cees Hensbergen, Aart de Ruijgt, Ar-
nold Raven, Harm Aarsen. Rien van Ooijen was afwezig.

maandag 30 augustus met de opening van een tentoonstelling van tekeningen van mw. I. Eckhardt-van der Sluijs in het gemeentehuis aan de Laarderweg, een uitvoering van de drie zangkoren in de rooms-katholieke kerk en een braderie van de hele middenstand onder de vlag van Oké in de feesttent, die ook de volgende avond plaatsvond. Op woensdagmiddag was er een jeugd disco en 's avonds een 'Ouderwets gezellige Eemnesser avond' in de feesttent met een cabaretoptreden van "Deo et Arti", een diapresentatie van de heer G. Elsinga, een Rad van Avontuur en muzikale omlijsting van "De Dorsvlegels" uit Laren.

Op donderdag was er Poppenkast voor de kleuters en kinderen tot en met klas 3 (nu groep 5). 's Avonds waren er demonstraties van de Algemene Rijvereniging

Eemnes e.o., de opening van een Historische Tentoonstelling in het leegstaande oude raadhuis en in de feesttent presentaties van verschillende Eemnesser verenigingen. Vrijdagavond was er voor de oudere jeugd AVRO's Top Pop Disco Show. Zaterdag was de grote dag met een viswedstrijd in de vaart, een allegorische op-tocht, een fietstocht, ringsteken, een tobbe-race over een vijver langs de Noorder-singel. De KPJ gaf een demonstratie met een oude dorsmachine en de hele dag was er rommelmarkt in de feesttent. Er was een fotowedstrijd over alle elementen van de feestweek. Tot slot was er op zaterdag een 'Grandioos slotbal' in de feesttent. Door de CJV was de eis gesteld dat het om klokslag 12.00 uur 's avonds afgelopen moest zijn. In de groeiende feeststemming werd gaandeweg duidelijk dat het niet haalbaar was en er is door verscheidene inwoners van Eemnes met lede ogen aangezien dat er een uur bij is gesmokkeld.

Een mooie anekdote kwam boven drijven in het gesprek met Aart de Ruijgt over het programmaboekje. Dit boekje werd gedrukt bij Drukkerij Van Wijland in Laren. Harry Fecken werkte daar en hij was betrokken bij de realisatie. Om het te bekostigen stond het vol met advertenties. Kort voordat het boekje moest worden geleverd, kwam Fecken bij "Schippers Welvaren" aan de tap, waar ook Aart stond. Hij zei: 'Het boekje is al klaar!' en kwakte een paar exemplaren op de tap. De toch al sceptische Wout Staal bladerde het door en ontplofte zowat. De advertentie die hij had geleverd was anders. Er stond nu: 'Café "De Blauwe Wolk". Hier drinkt de kastelein meer dan het volk'. Hij zou met zijn connecties wel zorgen dat het boekje niet verspreid werd. Grapje, de echte versie had de goede advertentie.

DE EEMNESSER FEESTEN NA 1976

De samenwerking met de jeugdorganisaties had nog niet onmiddellijk gevolgen voor Koninginnedag, maar verscheidene van de jongere leden van het Feestcomité hadden wel hun wortels en ervaring in de jeugdorganisaties. Na het programmaboekje van 1976, kwam in 1978 de eerste Feestkrant uit. Dorpsgenoot en tekenaar Dick Bruijnesteijn werd bereid gevonden tekeningetjes te maken om bij de programmadelen de verschillende activiteiten uit te beelden.

In 1980 werden de jeugdverenigingen weer betrokken bij het organiseren van de

Kees Hensbergen vulde in de jaren zestig nog met emmers het tonnetje (coll. Historische Kring Eemnes).

Zo hoort het bij tonnetje steken; de volle laag (foto Peter Wonder).

Feestweek van Koninginnedag tot en met Bevrijdingsdag en in 1983 bij de Feestweek in september. Al verschillende jaren organiseerden de KPJ en de Ejoka een rommelmarkt bij het Verenigingsgebouw. In 1982 gingen ze twee nieuwe attracties invoeren op Koninginnedag: Paalzitten vanaf de avond ervoor, met verschillende activiteiten erom heen bij het Verenigingsgebouw, en Sterkste Man van Eemnes. Het toren beklimmen werd vanaf 1978 t/m 1988 verzorgd door het CJV, waarna het werd overgenomen door de Historische Kring Eemnes. Van de genoemde jeugdorganisaties is Ejoka in de KPJ opgegaan en de CJV is omstreeks 1989 opgeheven.

Het is ondoenlijk om alle veranderingen hier verder te behandelen. Enkele belangrijke zijn wel op hun plaats. Het Wagenspel werd sinds 1979 door toneelvereniging "Deo et Arti" op een aantal plaatsen opgevoerd. Met de komst van De Hilt in 1978 kwam het idee op om daar het centrum van de activiteiten te lokaliseren. Er

Tobbevaren aan de Noordersingel. De foto is overgebleven van de fotowedstrijd en gemaakt door J.H. van den Berg.

was een koffieochtend en het Eemneser Journaal, dat van 1979 tot en met 1986 werd opgenomen, werd er sinds 1980 gedraaid. De Zwarte Markt werd er sinds Koninginnedag 1983 gehouden. Het was zo'n succes, dat het in de Feestweek van september werd herhaald. En nog genieten we er elk jaar van, maar nu op De Waag en naaste omgeving. Nadat ooit het Oranjebal bij Café Eemland was, werd dit in 1985 in nieuwe stijl in De Hilt gehouden. Blijkbaar was dit ook een groot succes, want het jaar daarop was het weer.

Burgerlijke ongehoorzaamheid

In 1985 werd op Koninginnedag voor het eerst 's middags een deel van de Wakkerendijk afgezet, maar wel illegaal. Bij café Staal was altijd wel iets

met muziek, zonder dat de weg werd afgezet. Er was deze keer echter spontaan een groot feest ontstaan. Enkele ervaren Eemnessers, buiten het Feestcomité, hebben toen op eigen initiatief de weg afgezet met dranghekken, die toevallig voor andere doeleinden in de buurt stonden. Dat afzetten zorgde voor wat commotie, want – de meningen daarover verschillen – een in de buurt wonend gemeenteambtenaar, dan wel een 'veldwachter' sleepte de hekken weer weg als zijnde ongeoorloofd. Uiteindelijk bemoeide het Feestcomité zich ermee, want het was niet langer verantwoord het verkeer er ook nog door te laten en omleiden via de nog open Raadhuislaan was mogelijk. Men ging naar burgemeester Fien de Leeuw-Mertens. Haar rollen als commissaris van busmaatschappij Centraal Nederland en die van burgermoeder van Eemnes streden om voorrang. De busdienst mocht niet gehinderd worden. Met het oog op de veiligheid koos zij na enig aandringen voor de ad hoc afsluiting. Vanaf 1986 is deze tot heden toe officieel. Volgens de ano-

Drukke voor de deur van "Schipper Welvaren", c.q. Café Staal aan de Wakkerendijk. De foto lijkt de illegale afzetting van 1985 op de Wakkerendijk weer te geven (coll. Historische Kring Eemnes).

nieme verslaggever van de Feestkrant is sindsdien 'café Staal het episch centrum van de regio op Koninginnedag'.

Sinds 1987 zijn al de feestelijkheden verplaatst naar het oude dorpshart op en bij de dijk, zoals we het nu kennen. In 1988 is er de Solex-race aan toegevoegd die 's och-

tends het rondje Torenzicht-Parklaan draait op het parcours, waar 's middags het meest traditionele volksvermaak ringsteken plaatsvindt. Eemnes is per slot een paardendorp. In de Feestkrant wordt men steeds op kolderieke wijze in de stemming gebracht aan de hand van een actueel probleem in de samenleving, waarmee ook de Solexgemeenschap wordt getroffen. Zo zouden in 2000 op slag alle Solexen het begeven door een vreemdsoortige 'bug'.

Tonnetje steken was vanaf de jaren '60 gewoonlijk in de Kerkstraat. Omstreeks 1968 dreigde het anders zo geliefde evenement een zachte dood te sterven, ondanks de bezielende spreekstalmeester Jan Schuurman. De in 1968 aangetreden jonge dokter Theo Beijerinck en enkele Kerkstraters hebben met succes nieuw leven geblazen in dit inmiddels onmisbare programmaonderdeel. Zelfs een hofdame van koningin Juliana deed vele jaren mee. Ze had wel een regenmuts op, want haar kapsel moest goed blijven voor het later die dag nog te plegen bezoek aan paleis Soestdijk. Frans van Valkengoed heeft al meer dan 25 jaar het stokje van Jan Schuurman overgenomen. Hij is gespecialiseerd als spreekstalmeester bij de natte onderdelen van de feesten, waaronder ook het nu verdwenen boegsprietlopen.

Verscheidene andere verenigingen participeren in de feestelijkheden op Koninginnedag. Ze hebben dan veelal een stand op de kraampjesmarkt. Goede doelen pikken een graatje mee: Broodje Gezond, 'de levende fruitautomaat' van Pax Christi

Herinnering aan de verwoestende brand van het Dikke Torentje in 1921 tijdens de Feestweek "Eemnes 650 jaar" in 2002. (coll. H.K.E.). Op de wagen staat de vriendengroep bestaande uit (v.l.n.r.): Jaap Rigger, Lammert Post, Gerard van den Tweel, Theo Makker en Jos van Delft.

Kinderhulp voor de Poolse Kinderen of sinds 2013 Armeense kinderen, oliebollen voor pater Van Wegen's projecten in Friersdale in Zuid-Afrika.

Verschillende muzikale bijdragen worden er geleverd. In de tijd dat "In Aethere Musica" bestond (1966-1984), gaf die acte de presence. Vele jaren trad bij de aubade "Door Wilskracht Sterk" uit Achterveld op. De meer ludieke bijdragen in de middag op de dijk en in de Kerkstraat werden verzorgd door gezelschappen als Knijn en Gaos (een ongeregeld groepje liefhebbers uit Eemnes). Ook chanti-koren als "Windkracht 8" dragen bij aan de feestvreugde, en wat al niet meer.

Besluit

2013 markeert een bijzonder jaar waarin we een koning kregen na drie koninginnen. Koninginnedag sinds 1899, die als Prinsessedag begon op 31 augustus 1890, evolueerde van een schoolgebonden kinderfeest naar de voorlopig laatste Koninginnedag op 30 april 2013. Vanaf nu moeten we het doen met Koningsdag op 27 april, de verjaardag van Zijne Majesteit Willem Alexander. De motivatie voor het feestvieren zal er in Eemnes zeker niet minder om worden. Met evenveel vreugde zal er nog eentje op genomen worden, maar het zal toch moeten wennen: Koningsdag.

Het liberale streven, eind 19^e eeuw, om van Prinsessedag dan wel Koninginnedag een volksfeest te maken voor een verdeeld volk met het koningshuis als samenbindend anker, mag uiteindelijk als geslaagd worden beschouwd. Verdeeldheid is er zeker nog, maar anders dan een eeuw geleden. De boerenkermis van midden oktober stierf in de jaren twintig. De niet jaarlijkse volksfeesten medio september, die daarvoor in de plaats kwamen, zien we nog steeds terug in Feestweken.

De van oorsprong deels katholieke bevolking kende geen Carnaval, dat pas 44 jaar geleden met 'de import uit Brabant' hier is geïntroduceerd in de beslotenheid van een feestschuur. Niettemin kan de invloed van de hang naar feestvieren van het katholieke volksdeel niet worden ontkend. Ervaring opgedaan bij de KPJ en Ejoka vloeit vaak naadloos over in het Oranje-Comité dan wel Feestcomité, zonder anderen tekort te willen doen. Met de feestweken ter gelegenheid van de lustrum- of jubileumvieringen van de KPJ (1993, 2008 en 2013 bij het 60-, 75-, resp. 80-jarig bestaan) grijpt ook de KPJ terug op de oude traditie van de vooroorlogse Volksfeesten in de eerste weken van september (zie de tabel). Was het niet juist een groep katholieken, die in 1925 de kermis weer nieuw leven in wilde blazen, toen men niet kon komen tot een algemeen Volksfeest (zie deel 1)? De KPJ heeft als enige overgebleven zeer actieve jongerenvereniging een grote inbreng bij de algemene feestelijkheden die door het Feestcomité worden georganiseerd.

Inmiddels heeft feestvieren in Eemnes carnavaleske vormen aangenomen, zij het op Koninginnedag of bij de traditionele optochten, c.q. gondelvaarten in de Feestweken. In het kielzog van de algemene verbroedering bij sportevenementen, waar nationale teams 's lands eer moeten verdedigen, is sinds de jaren zeventig ook Ko-

Tabel: Overzicht van andere feesten dan reguliere Koninginnefeesten, die (mede) zijn georganiseerd na 1945 door het Oranje-Comité, c.q. Feestcomité, aangevuld met Feestweken van KPJ Eemnes (cursief). V=Volksfeesten. K=Koninginnedag. Alleen die Koninginnedagen waarmee iets bijzonders is, zijn genoemd. Tot en met 1965 was Koninginnedag vooral een kinderfeest.

Datum		Type	Bijzonderheden
1945			geen georganiseerde feesten bekend
1946	4/5	B	Bevrijdingsfeest
1946	31/8	K	Mogelijk kinderfeest op Koninginnedag
1946	6/9	V	Fokveedag en Volksfeest
1947	1/9	K	Koninginnedag i.p.v. Volksfeest 6 sept.
1947	5/9		Fokveedag met paardendemonstratie
1948	6/9	V	Inhuldiging koningin Juliana
1949	30/4	K	Eerste Koninginnedag Juliana; kinderfeest
1951	30/8-1/9	V	600 Jaar stadsrechten Eemnes
1956	30-31/8	V	Zomerfeest
1957	11-14/9	V	Torenfeest & 25 Jaar waterleiding
1960	5/5	B	Bevrijdingsfeest met kinderspelen
1960	2-3/9	V	Zomerfeest
1965	5/5	B	Bevrijdingsfeest
1966	10/3	V	Huwelijk prinses Beatrix
1967	10/1		Huwelijk prinses Margriet
1967	30/4	K	Koninginnedag wordt volksfeest
1970	30/4-5/5	K/V	Feestweek Koninginnedag-Bevrijding
1970	29/6		Oranjebal i.v.m. verjaardag prins Bernhard
1973	5/9	V	25-jarig regeringsjubileum Juliana
1974	24/8	V	Opening gebouw SV Eemnes
1975	30/4-5/5	K/V	Feestweek Koninginnedag-Bevrijding
1976	7/2		Schaatsfeest
1976	30/8-4/9	V	625 Jaar stadsrechten Eemnes
1980	30/4-5/5	K/V	Feestweek Koninginnedag-Bevrijding
1983	13-19/9	V	Feestweek (zonder thema)
1986	26-31/8	V	Feestweek
1990	30/8-2/9	V	400 Jaar Eemnesser Vaart, met gondelvaart
1993	5-12/9		<i>Feestweek 60 jaar KPJ Eemnes</i>
1994	1-4/9	V	Sluisfeest, met gondelvaart
1998	3-6/9	V	Polderfeesten
2002	28/8-8/9	V	650 Jaar Eemnes, met gondelvaart
2004	3-5/9		<i>Feest 70 jaar KPJ Eemnes (1 jaar later)</i>
2007	31/8-9/9	V	Dijkfeesten

Datum		Type	Bijzonderheden
2008	3-8/9		Feestweek 75 jaar KPJ Eemnes
2011	8-18/9	V	Eemnes Binnenste Buiten
2013	21-22/6	V	Midzomerfeest / '100 Jaar Feestcomité'
2013	4-8/9		Feestweek 80 jaar KPJ Eemnes

BRONNEN

De Bel en *Laarder Courant "De Bel"* (vanaf 13 oktober 1923), doorzoekbaar op historielaren.nl.

Knipsels van *De Gooi- en Eemlander*, in de Collectie Documentatie van HKE.

Kasboeken van Oranje-Comité 1951-1968 en 1969-1980.

Feestkrant uitgegeven door Feestcomité Eemnes, 1978-heden.

Oud Archief Eemnes in Archief Eemland, BNR 1005, in het bijzonder inv. 71 en 72 voor de jaren 1945 t/m 1948.

NOTEN

1. A. Johanna Maris, *Eemnes: rechtsgeschiedkundige ontwikkeling van gemeente en waterschap*, Utrecht 1948, p. 67-68. Het eerste zoenverdrag van 1351 is door lezers aangezien voor het verlenen van de stadsrechten. Die zijn echter verleend kort voor 7 september 1352, na het tweede zoenverdrag van het jaar daarop.
2. In de *Feestkrant* van 2001 staat in het interview 'Op spreekuur bij Theo Beijerinck en Jan de Lange', dat de feesttent in 1976 de lucht in zou zijn gegaan, maar het was 1970 volgens een bericht in de *Laarder Courant* van vrijdag 1 mei 1970. Wel was er in 1976 weer een feesttent op het